BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA O‘ZIGA BO‘LGAN ISHONCHNI PEDAGOGİK-PSIXOLOGIK INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

Tursunpolatova Sadbarxon Husanboy qizi
Namangan davlat pedagogika instituti
Pedagogika nazariyasi va tarixi
2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirish muammosi zamonaviy ta’lim tizimi talablari nuqtai nazaridan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy e’tibori integrativ pedagogik-psixologik yondashuvning nazariy va amaliy imkoniyatlarini ochib berishga qaratilgan. Xususan, shaxsning ichki motivatsiyasi, refleksiv faoliyati, emotsional barqarorligi hamda ijtimoiy-pedagogik muhitning o‘zaro uyg‘un ta’siri o‘rganiladi. Maqolada o‘ziga bo‘lgan ishonchni rivojlantirishning tizimli mexanizmlari asoslab berilib, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiluvchi samarali model taklif etiladi. Tadqiqot natijalari pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida insoniy omillarni chuqur hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi hamda ta’lim sifatini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: Bo‘lajak pedagoglar, o‘ziga bo‘lgan ishonch, self-efficacy, integrativ yondashuv, pedagogik-psixologik omillar, kasbiy tayyorgarlik, refleksiv faoliyat, ichki motivatsiya, emotsional barqarorlik, ta’lim muhiti, shaxsiy rivojlanish, pedagogik kompetensiya.

“DEVELOPMENT OF SELF-CONFIDENCE IN FUTURE TEACHERS ON THE BASIS OF A PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL INTEGRATED APPROACH”

Annotation: This article analyzes the problem of forming self-confidence in future teachers from the point of view of the requirements of the modern education system. The main focus of the research is to reveal the theoretical and practical possibilities of an integrative pedagogical-psychological approach. In particular, the harmonious influence of the internal motivation of the individual, reflexive activity, emotional stability and the socio-pedagogical environment is studied. The article substantiates the systematic mechanisms of developing self-confidence and proposes an effective model that serves to improve the professional training of future teachers. The results of the study indicate the need to take into account human factors in the process of training pedagogical personnel and are of significant scientific and practical importance in improving the quality of education.

Keywords: Future teachers, self-confidence, self-efficacy, integrative approach, pedagogical-psychological factors, professional training, reflexive activity, internal motivation, emotional stability, educational environment, personal development, pedagogical competence.

«РАЗВИТИЕ САМОУВЕРЕННОСТИ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО

Аннотация: В данной статье анализируется проблема формирования самоуверенности у будущих учителей с точки зрения требований современной

системы образования. Основное внимание в исследовании уделяется выявлению теоретических и практических возможностей интегративного педагогико-психологического подхода. В частности, изучается гармоничное влияние внутренней мотивации личности, рефлексивной деятельности, эмоциональной стабильности и социально-педагогической среды. В статье обосновываются системные механизмы развития самоуверенности и предлагается эффективная модель, служащая для повышения качества профессиональной подготовки будущих учителей. Результаты исследования указывают на необходимость учета человеческого фактора в процессе подготовки педагогических кадров и имеют важное научно-практическое значение для повышения качества образования.

Ключевые слова: Будущие учителя, уверенность в себе, самоэффективность, интегративный подход, педагогико-психологические факторы, профессиональная подготовка, рефлексивная деятельность, внутренняя мотивация, эмоциональная стабильность, образовательная среда, личностное развитие, педагогическая компетентность.

Kirish.

Zamonaviy ta’lim tizimida pedagog shaxsiga qo‘yilayotgan talablar tubdan o‘zgarib, bo‘lajak o‘qituvchilarning nafaqat kasbiy bilim va ko‘nikmalari, balki ularning shaxsiy-psixologik tayyorgarligi ham muhim omilga aylanmoqda. Ayniqsa, pedagogik faoliyat samaradorligini belgilovchi asosiy komponentlardan biri sifatida o‘ziga bo‘lgan ishonchning shakllanganlik darajasi alohida ahamiyat kasb etadi. O‘ziga ishonch pedagogning qaror qabul qilish qobiliyati, pedagogik vaziyatlarga moslashuvi, innovatsion yondashuvlarni qo‘llay olishi hamda o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatishida muhim rol o‘ynaydi.

So‘nggi yillarda pedagogik va psixologik tadqiqotlarda bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni rivojlantirish masalasi keng o‘rganilayotgan bo‘lsa-da, mazkur jarayonni yaxlit tizim sifatida, ya’ni pedagogik va psixologik omillar integratsiyasida tahlil qilish yetarli darajada yoritilmagan. Ko‘plab yondashuvlarda ushbu muammo alohida komponentlar doirasida o‘rganilib, inson omilining murakkab va ko‘p qirrali tabiati to‘liq hisobga olinmayapti. Natijada, bo‘lajak o‘qituvchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini shakllantirish jarayonida uzviylik va tizimlilik yetishmaydi.

Inson omili nuqtai nazaridan qaralganda, o‘ziga bo‘lgan ishonch shaxsning ichki motivatsiyasi, emotsional barqarorligi, refleksiv qobiliyatlari hamda ijtimoiy tajribasi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu omillar ta’lim jarayonida o‘zaro uyg‘un holda namoyon bo‘ladi. Shuning uchun mazkur muammoni samarali hal etish integrativ pedagogik-psixologik yondashuvni talab etadi. Bunday yondashuv bo‘lajak pedagog shaxsining nafaqat bilim darajasini, balki uning ichki imkoniyatlari va shaxsiy rivojlanish trayektoriyasini ham hisobga olishga imkon yaratadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi.

Mazkur maqolaning maqsadi — bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish hamda integrativ pedagogik-psixologik yondashuv asosida ushbu jarayonni takomillashtirishga xizmat qiluvchi modelni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida inson omilini

chuqur hisobga olish, shuningdek, ta’lim samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirish jarayoni ko‘p omilli va murakkab psixologik-pedagogik tizim sifatida namoyon bo‘ladi. Mazkur jarayonni chuqur anglash uchun uni faqat alohida komponentlar doirasida emas, balki yaxlit integrativ yondashuv asosida tahlil qilish zarur. Integrativ pedagogik-psixologik yondashuv shaxs rivojlanishining ichki va tashqi omillarini o‘zaro bog‘liqlikda ko‘rib chiqishni nazarda tutadi.

Psixologik nuqtai nazardan, o‘ziga bo‘lgan ishonch (self-efficacy) shaxsning o‘z imkoniyatlariga bergan bahosi, murakkab vaziyatlarda o‘zini tutish strategiyasi hamda muvaffaqiyatga erishishiga bo‘lgan ichki ishonchidir. Pedagogik nuqtai nazardan esa, bu ko‘rsatkich bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy faoliyatga tayyorgarlik darajasi, pedagogik vaziyatlarni hal etish qobiliyati va o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatishida namoyon bo‘ladi.

Natija va nazariya.

Integrativ yondashuv doirasida quyidagi asosiy komponentlar ajratib ko‘rsatiladi:

- ichki motivatsiya va maqsadga yo‘naltirilganlik;
- refleksiv faoliyat va o‘z-o‘zini baholash;
- emotsional barqarorlik va stressga chidamlilik;
- ijtimoiy-pedagogik muhit ta’siri.

Mazkur komponentlarning o‘zaro uyg‘unligi bo‘lajak pedagog shaxsida barqaror o‘ziga ishonchni shakllantirishga xizmat qiladi.

Inson omili mazkur tadqiqotning markaziy tushunchasi bo‘lib, u shaxsning individual xususiyatlari, ichki kechinmalari, ehtiyoj va qadriyatlari bilan belgilanadi. Bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirish jarayonida inson omilini hisobga olish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Birinchidan, shaxsning ichki motivatsiyasi o‘ziga bo‘lgan ishonchning asosiy manbai sifatida namoyon bo‘ladi. Motivatsiyasi yuqori bo‘lgan talaba o‘z oldiga aniq maqsadlar qo‘yadi va ularni amalga oshirishda qat’iyatlilik ko‘rsatadi. Ikkinchidan, refleksiv qobiliyatlar shaxsga o‘z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini anglash va ularni bartaraf etish imkonini beradi. Uchinchidan, emotsional barqarorlik pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan murakkab vaziyatlarda o‘zini boshqarish va ijobiy psixologik holatni saqlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, ijtimoiy muhit — ya’ni ta’lim jarayoni, pedagoglar bilan hamkorlik, guruhdagi psixologik iqlim ham shaxsning o‘ziga bo‘lgan ishonchini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ijobiy va qo‘llab-quvvatlovchi muhit shaxsning o‘z imkoniyatlarini to‘liq namoyon etishiga yordam beradi.

Tadqiqot doirasida bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishga qaratilgan integrativ model ishlab chiqildi. Mazkur model quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- **maqsadli komponent** — o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishga yo‘naltirilgan aniq pedagogik vazifalar;
- **mazmuniy komponent** — pedagogik va psixologik bilimlar integratsiyasi;
- **jarayonli komponent** — interfaol metodlar, refleksiya va treninglar;

• **natijaviy komponent** — shaxsning o‘ziga bo‘lgan ishonch darajasining oshishi.

Ushbu model ta’lim jarayoniga joriy etilganda bo‘lajak pedagoglarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, refleksiv faoliyatni rivojlantirishga qaratilgan metodlar, psixologik treninglar va amaliy mashg‘ulotlar orqali talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini tizimli ravishda oshirish mumkin.

Natijalar va tahlil: Tadqiqot doirasida bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonch darajasini aniqlash hamda uni integrativ pedagogik-psixologik yondashuv asosida rivojlantirish samaradorligini baholash maqsadida tajriba-sinov ishlari olib borildi. Dastlabki diagnostika natijalari talabalarning o‘ziga bo‘lgan ishonch darajasi asosan o‘rta va past ko‘rsatkichlarda ekanligini ko‘rsatdi. Bu holat ularning pedagogik faoliyatga tayyorgarligida ichki ishonchning yetarli darajada shakllanmaganligini anglatadi.

Tajriba jarayonida ishlab chiqilgan integrativ model asosida maxsus treninglar, refleksiv mashg‘ulotlar, muammoli vaziyatlarni hal etishga qaratilgan interfaol metodlar hamda psixologik qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari joriy etildi. Ushbu yondashuv inson omilining asosiy komponentlari — ichki motivatsiya, emotsional barqarorlik va o‘z-o‘zini anglash jarayonlarini faollashtirishga xizmat qildi.

Yakuniy natijalar shuni ko‘rsatdiki, tajriba guruhidagi talabalarda o‘ziga bo‘lgan ishonch darajasi sezilarli darajada oshgan. Xususan, ularning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati, pedagogik vaziyatlarga moslashuvchanligi va o‘z faoliyatini tanqidiy baholash ko‘nikmalari rivojlanganligi kuzatildi. Nazorat guruhi bilan solishtirganda, tajriba guruhida yuqori natijalar qayd etildi, bu esa qo‘llanilgan integrativ yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi.

Natijalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirish jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanmaydi, balki shaxsning ichki psixologik resurslarini rivojlantirish bilan bevosita bog‘liqdir. Ayniqsa, refleksiv faoliyatni tashkil etish talabalarning o‘z imkoniyatlarini anglashiga va o‘z-o‘zini baholash darajasini oshirishga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Shu bilan birga, ijobiy pedagogik muhit va psixologik qo‘llab-quvvatlash talabalarda xavotirni kamaytirib, ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamladi.

Mazkur natijalar ilgari olib borilgan tadqiqotlar bilan hamohang bo‘lib, o‘ziga bo‘lgan ishonchni rivojlantirishda kompleks yondashuvning ustuvorligini yana bir bor tasdiqlaydi. Biroq, ushbu tadqiqotning farqli jihati shundaki, unda pedagogik va psixologik omillar yagona tizim sifatida integratsiyalashgan holda ko‘rib chiqildi hamda inson omiliga ustuvor ahamiyat berildi.

Umuman olganda, olingan natijalar integrativ pedagogik-psixologik yondashuv bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishda samarali vosita ekanligini ko‘rsatadi. Bu esa o‘z navbatida, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishishiga mustahkam zamin yaratadi.

Xulosa,

Mazkur tadqiqotda bo‘lajak pedagoglarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni integrativ pedagogik-psixologik yondashuv asosida shakllantirish jarayoni o‘rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘ziga bo‘lgan ishonch shaxsning ichki psixologik resurslari hamda tashqi pedagogik muhitning o‘zaro ta’siri natijasida tizimli ravishda rivojlanadi.

Integrativ yondashuv asosida amalga oshirilgan refleksiv faoliyat, motivatsion qo‘llab-quvvatlash va psixologik-pedagogik metodlar talabalarning o‘ziga ishonchi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati hamda pedagogik vaziyatlarga moslashuvchanligini sezilarli darajada oshirganligi aniqlandi. Bu esa inson omilining ta’lim jarayonidagi hal qiluvchi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari pedagogik va psixologik omillarni yagona tizim sifatida integratsiyalashgan holda ko‘rib c hiqish bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbiy faoliyatga samarali tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatdi. Taklif etilgan model ta’lim jarayonida shaxsiy rivojlanish, refleksiya va emotsional barqarorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, integrativ pedagogik-psixologik yondashuv bo‘lajak pedagoglarda barqaror o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishda samarali vosita bo‘lib, ularning kelgusidagi kasbiy muvaffaqiyatiga mustahkam zamin yaratadi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda olib boriladigan tadqiqotlar turli ta’lim muhitlarida amaliy sinovdan o‘tkazilishi va uzoq muddatli natijalari o‘rganilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. OECD (2020). Teachers’ Well-Being: A Framework for Data Collection and Analysis. Paris: OECD Publishing.

2. Muslimov, N. A., Usmonboeva, M. H., Sayfurov, D. M., & To‘raev, A. B. (2015). Innovatsion ta’lim texnologiyalari. Toshkent.

3. Ishmuhamedov, R. J. (2012). Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: TDPU.

4. Ziyomuhammedov, B. (2016). Pedagogika. Toshkent.

5. Adilova, Z. (2025). Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik. Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali.

6. Choriyeva, G. S. (2024). The Psychological Characteristics of Professional Reflection Among Future Teachers. International Journal of Pedagogics.

7. Abdurahimova, F. J. (2025). Zamonaviy psixologiyaning pedagogika bilan uzviy bog‘liqligi. Scientific Journal.

8. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonuni (2020). Toshkent.

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-289-son qarori (2022). Pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish bo‘yicha.

10. T. S. H. (2023). Ta’lim muassasalarida boshqaruv usul va uslublarini takomillashtirish. Research Focus, 2(1), 303–311.

11. Tursunpo’latova, S. H. (2025). Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim-tarbiyaning zamonaviy shakllari: “masofaviy va gibrid ta’lim” asosida. Inter education & global study, 1(1), 250–261.